

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КРИВОРІЗЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**ФАКУЛЬТЕТ № 2
(ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРАВА ТА
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ)**

**КАФЕДРА ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ДИЦИПЛІН ТА БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Галузь знань 26 Цивільна безпека

Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма Правоохоронна діяльність

Шифр за ОПП: ОК 11

Мова навчання: українська

Кривий Ріг 2024

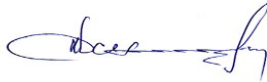
ЗОЗУЛЯ Євген,

професор кафедри державно-правових дисциплін та безпеки життєдіяльності
факультету № 2, д.ю.н., професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри державно-
правових дисциплін та безпеки життєдіяльності факультету №2 ДонДУВС

Протокол №1 від «05» вересня 2024 року

Завідувач кафедри

Руслан МИХАЙЛОВ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Правоохоронна діяльність
«05» вересня 2024 р.

Гарант ОПП

Тимур ЛОСКУТОВ

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	1-й	1-й
Семестр:	2-й	2-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4 / 120	
Модулів:	2	
Змістових модулів:	4	
Лекції:	16 годин	6 годин
Семінарські:	24 годин	6 годин
Практичні:	-	-
Самостійна робота:	50 годин	78 годин
Курсова робота	30 годин	30 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:9

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Формування та розвиток компетентностей, володіння базовими теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними для розуміння природи, функцій та системи права, механізму правового регулювання суспільних відносин та для розв'язання складних спеціалізованих завдань і прикладних проблем у сфері професійної діяльності.

Навчання за освітньо-професійною програмою забезпечує фундаментальну теоретичну та практичну підготовку фахівців, які, керуючись принципом верховенства права, здатні професійно застосовувати на практиці здобуті загальнонаукові та юридичні знання, вільно орієнтуватися у правових інститутах базових галузей права.

Завдання: вивчення теорії конституційного права, принципів і змісту

державної політики, принципів і джерел конституційного права; засвоєння предмету «Конституційне право»; зрозуміти необхідність і сутність державного правового регулювання суспільних відношень, що регулюють сферу становлення незалежної, демократичної, правової держави; навчити навичкам застосування отриманих ними в ході навчання знань в практичній діяльності; висвітлення на лекціях, семінарах (практичних заняттях), консультаціях проблемних і дискусійних питань конституційних правовідносин; підвищення вимог до якості знань слухачів, формування у них уміння самостійно і творчо застосовувати набуті навички для вирішення проблем фахової діяльності.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити навчальної дисципліни: «Історія держави та права України», «Історія держави та права зарубіжних країн».

Постреквізити навчальної дисципліни: «Господарське право», «Екологічне право», «Міжнародне приватне право», «Фінансове право», «Цивільне право».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати навчання	PH 10	PH 11
Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки	+	
Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи		+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	ін д	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика галузі конституційного права України												
Тема 1. Предмет, метод, система, наука та джерела конституційного права України, конституційно-правові відносини.	6	2	2	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 2. Поняття конституції, її соціальна цінність та сутність, форма і структура, юридичні властивості, завдання й функції	4	-	2	-	-	2	8	2	2	-	-	4
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина, громадянство, права, свободи і обов'язки громадян	6	2	2	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 4. Форми безпосередньої демократії, вибори, референдуми, їх конституційне закріплення	4	-	2	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 1	20	4	8	-	-	8	20	2	2	-	-	16
Змістовий модуль 2. Правовий статус державних органів та самоврядних інституцій												
Тема 5. Конституційно-правовий статус парламенту держави	6	2	2	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 6. Конституційно-правовий статус Президента України.	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 7. Конституційно-правовий статус уряду та судової влади.	4	-	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Конституційно-правовий статус місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування.	6	-	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	24	4	6	-	-	14	24	2	2	-	-	20
Разом за модулем 1	44	8	14	-	-	22	44	4	4	-	-	36
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Конституційний контроль, конституційно-правова відповідальність												
Тема 9. Конституційне врегулювання зовнішньої політики.	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 10. Конституційний контроль.	4	-	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 11. Конституційно-правова відповідальність.	8	2	2	-	-	4	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 3	20	4	4	-	-	12	22	2	2	-	-	18
Змістовий модуль 4. Особлива частина												

Тема 12. Основи конституційного права США	6	-	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 13. Основи конституційного права ФРН, Французької Республіки та Великої Британії.	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 14. Основи конституційного права Республіки Польщі та Республіки Болгарії.	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 15. Основи конституційного права Китайської Народної Республіки та Японії.	4	-	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Курсова робота	30	-	-	-	-	30	30	-	-	-	-	30
Разом за змістовим модулем 4	56	4	6	-	-	46	54	-	-	-	-	54
Разом за модулем 2	76	8	10	-	-	58	76	2	2	-	-	72
Усього годин	120	16	24	-	-	80	120	6	6	-	-	108

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика галузі конституційного права

Тема 1. Предмет, метод, система, наука та джерела конституційного права, конституційно-правові відносини

Поняття і предмет галузі конституційного права. Співвідношення термінів «конституційне право» і «державне право». Місце та роль конституційного права в системі права України.

Система галузі конституційного права. Поняття та види конституційно-правових інститутів. Конституційно-правові норми: поняття, ознаки, види та структура. Специфіка конституційно-правових норм.

Джерела галузі конституційного права України. Види джерел та їх юридична природа. Місце Конституції України та конституційних законів у системі джерел галузі конституційного права.

Поняття та види конституційно-правових відносин. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Юридичні факти в конституційному праві.

Поняття, предмет та система науки конституційного права.

Конституційне право як навчальна дисципліна.

Тема 2. Поняття конституції, її соціальна цінність та сутність, форма і структура, юридичні властивості, завдання й функції

Визначення конституції та її сутність. Юридична та фактична конституція. Формальна та матеріальна конституція. Конституціоналізм, теоретичне обґрунтування необхідності, предмет та функції конституції. Види конституцій.

Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Установчий характер конституційних положень. Місце конституції в системі національного законодавства. Історія конституційного розвитку України.

Перша конституція Української незалежної держави – Конституція УНР від 29 квітня 1918 р. Конституції України радянського періоду. Основні етапи та напрямки новітньої конституційної реформи в Україні. Особливості прийняття Конституції України 1996р.

Основні риси та особливості Конституції України 1996 р. Структура Основного Закону нашої держави. Юридичні властивості Конституції України. Правова охорона Конституції України.

Значення Конституції України для розвитку української державності.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина, громадянство, права, свободи і обов'язки громадян

Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права. Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. Механізм реалізації і гарантії прав та свобод людини і громадянина. Співвідношення міжнародно-правового і національного регулювання прав і свобод людини та забезпечення міжнародних стандартів прав і свобод людини в Україні.

Поняття громадянства і належність до громадянства України. Принципи громадянства України. Набуття громадянства України. Припинення громадянства України. Органи, які вирішують питання, пов'язані з громадянством України.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Поняття «іноземець» та види іноземців. Правова регламентація режиму іноземців в Україні. Права, свободи і обов'язки іноземців. Депортація іноземців. Екстрадиція іноземців іноземній державі. Біженці.

Конституційні права, свободи людини і громадянина. Права і свободи людини і громадянина, їх співвідношення. Класифікація конституційних прав і свобод. Права людини і права громадянина. Покоління прав людини. Соціально-економічні і соціально-культурні права. Особисті права і свободи. Політичні права і свободи.

Конституційні обов'язки громадян України щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів. Обов'язок не заподіювати шкоди природі, культурній спадщині, відшкодування завданих збитків. Обов'язок сплачувати податки і збори в порядку й розмірах, встановлених законом.

Тема 4. Форми безпосередньої демократії, вибори, референдуми, їх конституційне закріплення

Поняття виборів та їх соціальна функція. Види виборів. Виборче право і виборча система. Особливість виборчої системи України.

Принципи виборчого права і їх закріплення в Конституції України. Принципи вільних виборів. Загальне, рівне і пряме виборче право. Таємне голосування. Поняття виборчого процесу. Правова регламентація стадій виборчого процесу. Призначення виборів, утворення виборчих органів і виборчих округів. Виборчі дільниці. Порядок висування та реєстрація

кандидатів у депутати. Агітаційна компанія. Права кандидатів і гарантії діяльності. Порядок проведення голосування, підрахунок голосів і встановлення результатів голосування. Повторне голосування і повторні вибори.

Поняття і соціальна функція референдумів. Види референдумів. Призначення та порядок проведення референдумів. Предмет всеукраїнського референдуму. Правова регламентація питань організації референдумів та визначення їх результатів. Правові наслідки референдуму. Зміна та відміна рішень, прийнятих референдумом.

Відповідальність за порушення виборчих прав громадян.

Змістовий модуль 2. Правовий статус державних органів та самоврядних інституцій

Тема 5. Конституційно-правовий статус парламенту держави

Загальна теорія і стан парламентаризму в Україні.

Місце та роль Верховної Ради України в механізмі державної влади. Верховна Рада – єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України. Парламент та його ознаки. Функції Верховної Ради України.

Чисельний склад та структура Верховної Ради України. Коаліція депутатських груп та фракцій у Верховній Раді України. Термін повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

Поняття статусу народного депутата України. Вільний депутатський мандат, несумісність депутатського мандата з іншими видами діяльності. Термін повноважень народного депутата України. Дострокове припинення повноважень народного депутата України. Форми діяльності народного депутата України.

Права і обов'язки народного депутата України. Право депутатського запиту.

Організація роботи Верховної Ради України.

Порядок роботи Верховної Ради України. Чергові та позачергові сесії Верховної Ради України. Порядок скликання та проведення сесій Верховної Ради України. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради України. Голосування в Верховній Раді України.

Законодавчий процес та інші парламентські процедури. Стадії законодавчого процесу. Поняття законодавчої ініціативи. Суб'єкти права законодавчої ініціативи в Верховній Раді України. Попереднє обговорення законопроектів у комітетах Верховної Ради України. Порядок обговорення законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України в ході трьох читань. Прийняття законів. Промульгація законів Президентом України. Введення в дію законів та інших актів Верховної Ради України.

Особливості проходження в Верховній Раді України конституційних законів. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: порядок призначення, повноваження, акти реагування. Правовий статус Рахункової палати.

6. Президент (голова) держави.

Поняття глави держави, юридичні форми глави держави. Місце та роль Президента України в механізмі державної влади. Функції Президента України. Порядок обрання Президента України. Законодавство про вибори Президента України.

Термін повноважень Президента України. Конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Відставка Президента України. Неможливість виконання Президентом України своїх обов'язків за станом здоров'я. Усунення Президента України з поста в порядку імпічменту Верховною Радою України. Виконання обов'язків Президента України у разі дострокового припинення повноважень Президента України.

Компетенція Президента України. Конституційні засади взаємовідносин Президента України і Верховної Ради України та його повноваження у сфері законодавчої влади. Конституційні засади взаємовідносин Президента України з органами виконавчої влади. Повноваження Президента України в області міжнародних відносин, оборони та охорони правопорядку, прав і свобод громадян України.

Акти Президента України. Адміністрація Президента України.

Тема 7. Конституційно-правовий статус уряду

Поняття та зміст виконавчої влади. Місце та роль Кабінету Міністрів України у механізмі державної влади. Поняття уряду держави та його функції.

Склад Кабінету Міністрів України. Порядок формування Кабінету Міністрів. Конституційний порядок призначення на посаду Прем'єр-міністра України. Компетенція Кабінету Міністрів України.

Основні форми роботи Кабінету Міністрів України. Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України. Відповідальність Кабінету Міністрів України. Відставка Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України.

Тема 8. Конституційно-правовий статус місцевих органів влади та управління

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: система, порядок формування. Основні завдання та функції міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України.

Система місцевих органів виконавчої влади. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій. Порядок формування, структура, функції та повноваження місцевих державних адміністрацій. Порядок призначення та відповідальність голів місцевих державних адміністрацій.

Підстави та порядок припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій. Конституційні засади взаємовідносин місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Конституційний контроль, конституційно-правова відповідальність

Тема 9. Конституційне врегулювання зовнішньої політики

Конституційні принципи зовнішньої політики та державні інтереси країн. Визнання обмежень державного суверенітету і участь у міжнародних союзах. Конституційне розмежування зовнішньополітичних повноважень між федерацією та її суб'єктами. Розподіл зовнішньополітичних повноважень між вищими органами державної влади та управління.

Тема 10. Конституційний контроль

Поняття та види конституційного контролю. Суб'єкти та об'єкти конституційного контролю. Компетенція органів конституційного контролю. Порядок розгляду та вирішення справ в органах конституційного контролю.

Тема 11. Конституційно-правова відповідальність

Відповідальність в конституційному праві. Суб'єкти та підстави конституційно-правової відповідальності. Конституційно правова відповідальність посадових осіб та органів публічної влади.

Змістовий модуль 4. Особлива частина

Тема 12. Основи конституційного права США

Конституція Сполучених Штатів Америки. Принципи державного управління. Порядок внесення поправок. Білль про права. Захист особистих свобод.

Соціально-економічна система Сполучених Штатів Америки. Соціальна структура суспільства. Політичні партії.

Вищі органи державної влади Сполучених Штатів Америки. Президенті уряд. Законодавчий процес.

Тема 13. Основи конституційного права ФРН, Французької Республіки та Великої Британії

Основи конституційного право Федеративної Республіки Німеччина. Конституція. Основні права. Основи державного ладу. Зміни Основного закону. Основи конституційного права Франції.

Структура Конституції. Конституційний контроль. Основи конституційного права Великобританії. Законодавство про громадянство.

Тема 14. Основи конституційного права Республіки Польщі та Республіки Болгарії

Основи конституційного права Польщі. Досвід адміністративно-

територіальних реформ. Конституційний контроль.

Основи конституційного права Болгарії. Економічна система. Народні збори. Компетенція Народних зборів. Президент і Віце-президент. Судова система.

Тема 15. Основи конституційного права Китайської Народної Республіки та Японії

Основи конституційного права Китайської Народної Республіки. Політична система КНР. Державні органи управління. Система місцевих органів влади і управління. Положення національно-державного устрою КНР. Сучасний адміністративно-територіальний поділ КНР.

Основи конституційного права Японії. Структура Конституції. Принцип народного суверенітету. Контроль за дотриманням Конституції. Закон про підданство Японії від 4 травня 1950 р. Правові й процесуальні гарантії особистих прав і свобод за Конституцією, політичні права. Конституційні обов'язки. Імператор. Японський парламент. Кабінет міністрів. Незалежні органи. Рада державних установ.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

5.2.1. Поточне оцінювання знань Здобувачів на денній та заочній формах здобуття вищої освіти в Університеті здійснюється за 4-бальною системою, де 5 балів відповідає оцінці «відмінно», 4 бали відповідає оцінці «добре», 3 бали відповідає оцінці «задовільно», 0 балів відповідає оцінці «незадовільно».

5.2.2. Підсумкове/семестрове оцінювання знань Здобувачів за результатами вивчення освітніх компонент на денній та заочній формах здобуття вищої освіти в Університеті здійснюється за 100-бальною уніфікованою системою, яка поширюється на всі навчальні дисципліни незалежно від обсягу та тривалості викладання. Розподіл балів за формами організації освітнього процесу наведений в таблиці (див. Таблицю 1).

Таблиця 1. Розподіл балів за формами організації освітнього процесу.

Денна форма	Заочна форма
Аудиторна робота – 40 балів	Аудиторна робота – 20 балів
Самостійна робота – 20 балів	Самостійна робота – 40 балів
Екзамен – 40 балів	Екзамен – 40 балів

Усього за навчальну дисципліну – 100 балів	Усього за навчальну дисципліну – 100 балів
--	--

5.2.3. Для денної форми навчання поточна успішність (кількість балів) Здобувачів за аудиторну роботу (на семінарських та практичних заняттях) визначається за такою формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 8 =$$

Коефіцієнт максимально можливого балу за аудиторну роботу, який для денної форми навчання складає 8, визначається шляхом ділення максимального балу за аудиторну роботу на максимально можливу оцінку (40/5=8).

Розподіл 20 балів за самостійну роботу визначається рішенням кафедри з урахуванням змісту запропонованих у методичних рекомендаціях завдань на її виконання.

5.2.4. Для заочної форми навчання поточна успішність (кількість балів) Здобувачів за аудиторну роботу (на семінарських та практичних заняттях) визначається за такою формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

Коефіцієнт максимально можливого балу за аудиторну роботу, який для заочної форми навчання складає 4, визначається шляхом ділення максимального балу за аудиторну роботу на максимально можливу оцінку (20/5=4).

Розподіл 40 балів за самостійну роботу визначається рішенням кафедри з урахуванням змісту запропонованих у методичних рекомендаціях завдань на її виконання.

5.2.5. Підсумковий контроль – залік, екзамен складається Здобувачами в обов'язковому порядку.

– 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

– 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

– 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

– 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка 5 «відмінно» – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка 4 «добре» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка 3 «задовільно» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка 0 «незадовільно» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

- 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

- 1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

- 1 бал - теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

- 2 бали - грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач повинен аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.

82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки.
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка повинен/а повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Федоренко В. Л. Конституційне право України: підручник / Мін-во юстиції України, Нац. акад. держав. упр. при Президентові України. Київ: Ліра-К, 2016. 616 с.
2. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 556 с.
3. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Афанасьєвої, А. А. Єзерова. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
4. Слінько Т.М. Конституційне право України: підручник. Київ: Право, 2021. 592 с.

Додаткові:

1. Актуальні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. А. Ю. Олійника. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 554 с.
2. Барабаш Ю.Г. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів. 4-те вид., перероб. та допов. Харків: Право, 2017. 370 с.
3. Барабаш Ю.Г., Бориславська О.М., Венгер В.М., Козюбра М.І., Мелешевич А.А. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. Київ: Ваїте, 2021. 528 с.
4. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с.
5. Гультай М.М. Історичні витоки вітчизняного конституціоналізму:

- звичаї, традиції, пам'ятки права та філософські концепції. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 240 с.
6. Ковальський В.С., Безродний Є.Ф. Світова класична думка про державу і право. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 400 с.
  7. Головатий С.П. Про людські права: лекції. Київ: Дух і літера, 2016. 760 с.
  8. Марцеляк О. Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 118–121.
  9. Нестерович В.Ф. Практикум з Конституційного права України. Київ: Ліра До, 2018. 640 с.
  10. Петришин О.В., Зінченко О.В., Лук'янов Д.В. Порівняльне правознавство: навчальний посібник. Харків: Право, 2021. 164 с.
  11. Савчин М. Конституційний аудит і Конституційна реформа (санация). *Дзеркало тижня*. № 8, 6 березня 2015. URL: <http://gazeta.dt.ua/LAW/konstituciyniy-audit-i-konstituciyna-reforma-sanaciya-.html>
  12. Савчин М. Конституційні принципи та їх інтерпретація. *Право України*. 2017. № 7. С. 30–38.
  13. Селіванов А.О. Конституційне правосуддя в Україні: (автор. спецкурс): навч.-метод. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків; Київ: Логос, 2018. 94 с.
  14. Скрипнюк О., Батанов О. Актуальні проблеми теорії джерел конституційного права України (аксіологічні, гносеологічні та онтологічні аспекти). *Право України*. 2017. № 6. С. 39–52.
  15. Тертишник В. М. Цивілізаційний вибір державотворення та проблеми конституційної реформи в Україні. *Публічне право*. 2016. № 4. С. 57–65. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/pp_2016_4_9.pdf
  16. Тертишник В. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2024. 486 с.
  17. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство: навчальний модуль. Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. URL: <http://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/Miscevesamovryaduvannya.pdf>.
  18. Чорнописький П. Децентралізація влади в Україні: конституційно-правовий аспект. Харків: [б.в.], 2018. 235 с.
  19. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 464 с.
  20. Ющик О.І., Бошицький Ю.Л., Риндюк В.І. Конституційні основи розвитку законодавства України: навч. Посібник. / Національна академія наук України, Київський університет права. Київ: Юридична думка, 2015. 156 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. (з наступними змінами та доповненнями).
2. Акт проголошення незалежності України: постанова Верховної Ради

УРСР від 24 серпня 1991 року № 1427-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 38. Ст. 502.

3. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята 16 липня 1990 р. № 55-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.

4. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 01.01.2022 р. № 4061-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 10–11. Ст. 73. Дата оновлення: 01.01.2022. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

5. Про дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII. *Голос України*. 07.07.2018.

6. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 р. № 1932-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004 р. № 36. Ст. 448. Дата оновлення: 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

7. Про деякі питання ініціювання проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні: постанова Центральної виборчої комісії від 24 лютого 2022 року № 60. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0060359-22#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА: Освіта»: URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=299>

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

3. Офіційний вебсайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>

4. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України (Урядовий портал). URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

5. Офіційний вебсайт Конституційного Суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>

6. Офіційний інтернет-портал Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/>

7. Офіційний вебсайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://www.mvs.gov.ua/>

8. Офіційний вебсайт Міністерства юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua/>

9. Законодавство України наофіційному вебсайті Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>

10. Портал ЛІГА: ЗАКОН. URL: <http://search.ligazakon.ua/>

11. Інформаційно-правовий портал Закони України. URL: <http://uazakon.com/>

12. Офіційний вебсайт Служби безпеки України. URL: <http://ssu.gov.ua>

13. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua> Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>